

регуляції поведінки. Проте, ця проблема потребує окремого ґрунтовного дослідження на перетині педагогічної, психологічної і музикознавчої наук.

Література

1. Анісікіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. К.: Вид. дім "Шкіл. світ": Вид. Л.Галіцина, 2005. 128 с.
2. Бланк Т.В. Обдаровані діти молодшого шкільного віку: виявлення – навчання – розвиток. *Початкове навчання та виховання*. №10 (122), квітень. 2007. – С. 2
3. Васильєва О.С. Психологічні основи дитячої творчості. *Початкова школа*. 1980. №12. С.13 – 18
4. Горальський А. Теорія творчості. Львів: Каменяр, 2002 144 с.
5. Горлова А. Інструменти розвитку творчого потенціалу дитини. *Початкова школа*. №3 (453), березень. 2007. С.10 –11

УДК 373.31

Д. Хутченко,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
D. Khutchenko,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

СТАНОВЛЕННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ТЕАТРАЛЬНОГО ДІЙСТВА

ESTABLISHMENT OF ADEQUATE SELF-ASSESSMENT OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF PREPARATION FOR THEATER ACTIVITY

Анотація. У статті висвітлено основні аспекти формування адекватної самооцінки молодших школярів, проведено дефінітивний аналіз поняття «самооцінка», наведений приклад вікової періодизації Я. Коменського відповідно до рівня розвитку самооцінки. Розкрито зміст театральної діяльності як засобу формування адекватної самооцінки. Представлено основні форми театралізованої діяльності у початковій школі, запропоновано методичні рекомендації корекції самооцінки у ході театралізованих постановок тощо.

Abstract. The article highlights the main aspects of the formation of adequate self-esteem of junior high school students, a definitive analysis of the concept of "self-esteem", an example of age periodization of Comenius in accordance with the level of self-esteem. The content of theatrical activity as a means of forming adequate self-esteem is revealed. The main forms of theatrical activity in primary school are presented, methodical recommendations of correction of self-estimation during theatrical performances are offered, etc.

Ключові слова: самооцінка, адекватна самооцінка, підготовка, театральна діяльність, театральна постановка.

Keywords: self-assessment, adequate self-assessment, preparation, theatrical activity, theatrical production.

На сучасному етапі розвитку суспільства велика увага приділяється освіті, набуттям школярами знань, формуванням у них відповідних умінь та навичок, засвоєнням базових компетентностей, але саме головне, становленням кожного учня як особистості, формуванням в нього адекватної самооцінки. В якості найбільш чутливого періоду формування самооцінки дитини виступає молодший шкільний вік, адже саме в цей період активно розвивається самосвідомість дитини, усвідомлення своїх мотивів дій і поведінки, а також потреб. Тому формування самооцінки у дітей молодшого шкільного віку виступає одним з провідних освітньо-виховних завдань. Підготовка до театрального дійства сприяє становленню адекватної самооцінки у

школярів, адже дозволяє оцінити власні сили та можливості, направляючи їх у відповідне русло (написання сценарію, створення декорацій, підбір костюмів та музики, проведення репетицій, участь у спектаклі тощо), задовільнивши тим самим власні потреби та амбіції.

Проблема оцінювання, оцінки та самооцінки в різних своїх аспектах отримала відображення в працях вітчизняних і зарубіжних психологів, педагогів, методистів (К. Ушинського, Я. Коменського, Б. Ананьєва, Ю. Бабанський, П. Блонський, Дж. Брунер, Л. Божович, Л. Виготського, Е. Голубева, О. Леонтєва, І. Лернер, А. Лурия, М. Скаткіна, Д. Ельконін, А. Ліпкіна). Вчені знайшли безліч способів та шляхів формування адекватної самооцінки учня, одним із цих шляхів є використання театрального дійства. Розкрили це питання у своїх роботах Н. Корнієнко, А. Луначарський, К. Станіславський, А. Брянцева.

Мета статті: з'ясувати та розкрити роль театральної дійсності у становленні адекватної самооцінки молодшого школяра.

Самооцінка – це необхідний компонент розвитку самосвідомості, тобто усвідомлення людиною самої себе, своїх цілей, фізичних сил, розумових здібностей. Вчинків, мотивів власної поведінки. Отже, від того як дитина до себе ставиться, залежить успішність її навчання і те, якими будуть її взаємини з однокласниками. Самооцінка – своєрідний компонент оцінювання власного я. В Українському педагогічному словнику С. Гончаренка наведено таке визначення: “Самооцінка – судження людини про міру наявності в неї тих чи інших якостей, властивостей у співвідношенні їх з певним еталоном, зразком. Самооцінка – вияв оцінного ставлення людини до себе. Самооцінка є результатом передусім розумових операцій – аналізу порівняння, синтезу” [2, с. 296]. Відповідно до цього визначення розуміємо, що здатність людини об'єктивно оцінювати хід розвитку власних сил і можливостей є своєрідним психічним підґрунтям для наступного, більш складного етапу самовиховання – самооцінювання.

Самооцінка може бути адекватною та неадекватною. Адекватна самооцінка характеризується об'єктивністю та справедливістю по відношенню до себе, а неадекватна – це завищене або ж занижене ставлення особистості до себе.

Я. Коменський вважав, що самоконтроль та самооцінка формується в учнів саме в процесі навчання. Але самооцінка починає формуватися набагато раніше, і умовно цей процес можна поділити на такі етапи:

- Етап (від народження –18 місяців). У цей період закладається базова довіра до навколишнього світу і основа позитивного ставлення до самого себе. Протягом першого року життя формується почуття прив'язаності. Позитивна емоційна оцінка з боку батьків сприяє формуванню адекватної самооцінки дитини.
- Етап (1,5 – 4 роки). У дитини розвивається почуття автономності чи залежності, дивлячись як дорослі реагують на його перші спроби домогтися самостійності. Самооцінка дитини дошкільного віку безпосередньо залежить від рівня їх автономії. Схвалення самостійності і допитливості закладають основу підвищеної самооцінки у дітей.
- Етап (4 – 6 років). Самооцінка дітей старшого дошкільного віку залежить від того, як протікає процес соціалізації дитини, у неї формується базове почуття провини або ініціативи. Самооцінка дитини дошкільного віку залежить від того, наскільки жорсткі правила поведінки встановлені для неї і як суворо батьки контролюють їх дотримання.
- Етап (6 – 14 років). У цьому віці відбувається розвиток любові до праці і самовираження у продуктивній роботі. Небезпеки етапу - відсутність у дитини певних практичних навичок і низький статус в групі однолітків. Ці фактори можуть привести до заниженої самооцінки у дитини. Вона може зневіритися в тому, що здатна поряд з іншими брати участь в будь-якій діяльності. Навіть самооцінка обдарованих дітей істотно залежить від їх уявлень про себе як про творчих і обдарованих працівників [3].

Отже, самооцінка дитини формується в сім'ї а згодом, важливу роль відіграє саме школа. І щоб сформувалась в учня саме адекватна самооцінка найкраще використовувати театралізовану діяльність.

Театр – це органічний синтез мистецтв, що поєднує в собі музику, танець, живопис, риторичку, акторську майстерність. О. Олійник вважає, що театр – це мистецтво дійства, яке притаманне всім видам і жанрам колективної творчості, бо над виставою працює великий колектив – режисер, художник, композитор, актор, гример, костюмер тощо [5, с. 14]. Заняття театральним мистецтвом активізують мислення та пізнавальний інтерес школярів, пробуджують їх уяву та фантазію, навчають співчувати та співпереживати. Участь у театральному колективі передбачає набуття не тільки професійних якостей, але й розвиток ігрової поведінки учнів, естетичних почуттів, уміння спілкуватися з однолітками, сприяє опануванню навичок спілкування і колективної творчості, уміння об'єктивно оцінювати як свою роботу, так і товаришів. Шкільний театр – місце, де дитина може самореалізуватися, перебороти боязкість, сором'язливість, комплекси [6, с. 13]. І. Барановська переконує, що театралізована діяльність – це художня діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів, є одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини. Водночас, вона виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості [1, с. 22]. Основними формами театральних дійств є театральні ігри, конкурси, вікторини, бесіди, свята. Постановка сценок до конкретних шкільних заходів, інсценування сценаріїв шкільних свят, театральні постановки казок, епізодів з літературних творів, літературних вечорів – усе це спрямовано на залучення дітей до театрального мистецтва і майстерності. Важливо, що в театральному гуртку діти мають змогу проявити себе в колективній роботі, роботі з партнером, навчаються спілкуватися з глядачем, роботі над характерами персонажа, мотивами їх дій, творчо заломлювати дані тексту або сценарію на сцені. Діти вчать виразному читанню тексту, роботі над репліками, які повинні бути осмисленими і відчутими, створюють характер персонажа таким, яким вони його бачать. Діти переносять елементи своїх ідей, свої уявлення в сценарій, оформлення вистави. Крім того, велике значення має робота над оформленням вистави, над декораціями і костюмами, музичним оформленням. Ця робота також розвиває уяву, творчу активність школярів, дозволяє реалізувати можливості дітей в даних областях діяльності [6, с. 4].

Важливо зазначити, що використання елементів театралізації в початковій школі, на думку Н.Муляр, дозволяє досягти наступних результатів:

- сформувати в учнів здатність орієнтуватися в навколишньому середовищі;
- розвивати по відношенню один до одного такі важливі моральні почуття, як чуйність і делікатність;
- естетично розвивати учнів, за рахунок їх залучення до публічних виступів, а також за допомогою формування у них інтересу до знайомства з творами літератури, кіно, живопису.
- розвивати основні норми і правила етикету;
- сприяти творчому розвитку учнів, в тому числі, за рахунок формування у них навичок імпровізації;
- сприяти розвитку мовлення, розвивати словниковий запас дитини;
- постійне розучування ролей сприяє розвитку пам'яті, уваги, фантазії та уяви;
- сприяти вмінню передавати свої емоції за допомогою міміки, інтонацій і рухів [4].

Участь в театральній постановці – велика праця, що активізує у дітей величезний потенціал, емоційного, фізичного та інтелектуального характеру. Дитина весь час тренує пам'ять, покращує свої індивідуальні якості. Завдяки вивченню досвіду героїв, діти набувають мудрість, справедливість, почуття відповідальності.

Театралізовану діяльність з метою становлення адекватної самооцінки учнів, на нашу думку, можна використовувати таким чином:

1. Для учнів із заниженою самооцінкою:
 - пропонувати грати головні ролі – з метою показати важливість учня, цінність його театралізованої гри;

- пропонувати грати ролі впевнених собі особистостей – з метою, дати можливість учневі по-іншому подивитись на світ, відчутти себе інакше, це можуть бути герої певних казок чи оповідань;
 - пропонувати грати того героя – в образі якого учневі буде найкомфортніше, але обов'язково хвалити діяльність учня, вказуючи на важливість його вмінь.
2. Для учнів із завищеною самооцінкою:
- пропонується більше спостерігати за досягненнями іншим, порівнювати власні успіхами з успіхами іншими, досвідчених знавці театральної сфери;
 - учням пропонується проявити творчу активність та підібрати театральний костюм, при цьому потрібно врахувати, що костюм підбирається відповідно до ролі героя, а не до особистісних вподобань.

У процесі роботи з молодшими школярами доречно використовувати театральні постановки за сюжетами народних казок «Кривенька качечка», «Котик та півник», «Солом'яний бичок», «Ручавичка», де кожен герой має яскраво виражений характер та свій специфічний образ, який дитина може приміряти на собі. Важливого значення у процесі формування самооцінки мають авторські казки, які можуть бути написані самою дитиною або колективом учнів. Постановка такої казки дозволяє підвищити самооцінку дитини, яка цього потребує, налагодити активну роботу всього колективу.

Отже становлення адекватної самооцінки – є важливим та необхідним компонентом розвитку особистості, і робити це за допомогою театральної дійсності надзвичайно зручно, а головне цікаво для дитини. Оскільки театральна дійсність сприяє становленню не лише адекватної самооцінки, а й розвитку пам'яті, уваги, критичного мислення, формує любов до прекрасного, дозволяє розвивати soft skills тощо.

Література

1. Барановська І. Театр ляльок у початковій школі: навчально-методичний посібник / І. Барановська. – Вінниця, 2015. – 170 с.
2. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник / С. Гончаренко // К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Кутова С. О. Самовиховання як чинник розвитку особистості молодших школярів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського / С.О. Кутова [Електронний ресурс]: – Режим доступу до ресурсу: <https://ru.calameo.com/read/004008069201ef6275aaf>.
4. Муляр Н. Виховання дітей молодшого шкільного віку засобами театального мистецтва [Електронний ресурс]: – Режим доступу до ресурсу: <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/12/003-15.pdf>
5. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / О. М. Олійник – Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. – 163 с.
6. Театр у школі: робота над виставою, репертуар / уклад. О.М. Ворожейкіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2012. – 207 с.

УДК [37:7.012]-022.215(430)

О. Швець,

кандидат педагогічних наук, доцент
Національного лісотехнічного університету

O. Shvets,

National Forestry University,
PhD in Pedagogical Science, Associate Professor

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙН-ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

PECULIARITIES OF DESIGN EDUCATION IN GERMANY

Анотація. У статті проаналізовано систему дизайн-освіти в Німеччині. З'ясовано особливості підготовки майбутніх дизайнерів у німецьких закладах освіти. Визначено можливі